هەرێم لە تەنگەژی دا بەش کارەکاندا لە غیابی حەولێک بۆ رێکخستن و یەکگرتنەوەدا ... شاهۆ حوسێنی

هاتنە دەر و سەرهەڵدانی یەکێتی نیشتیمانی وەک هێز و هزرێکی سیاسی نوێ لە هەناوی پارتی دێموکرات‌دا لە ساڵی ١٩٧٥, لە میانەی قەیرانێکی سیاسی لەناو ماڵی کورد کە هەم بەرهەمی چرەی بیر و هزری جیاواز و هەم بەرهەمی سیاسەتێکی ناوچەیی و جیهانی بۆ گەراندنەوە ئەهوەنی و نەزم و لەناو بردنی بۆشایی دەسەڵات لە ناوچەی کەنداو بوو، لەگەڵ خۆی‌دا توخمی قەیرانێکی قوڵ و درێژمەودای هینایە ناو شەقامی سیاسی کورد، لەراستی‌دا سەهەڵدانی یەکێتی نیشتیمانی و دوو لەت بوونی شەقامی سیاسی کورد، دوو لەت بوونی کۆمەڵگا و زەینی کوردی لە باشوری کوردستانی لێکەوتەوە، ئیتر لەمەوبدوا هێزی سیاسی کوردی تەنیا خەباتی لەیەک بەرەدا نەبوو، بەلکە لەگەڵ ئەوەدا دەگەڵ دوژمنێکی سەرەکی کە دەسەڵاتی ناوەندی بوو لە کێشە و شەردا بوو، هاوکات بەشیک لە هێز و وزەشی بۆ بەربەرەکانی و رکابەرێەتی لەگەڵ لایەنیکی کوردی ترخان دەکرد، دیاردەی فرە دەنگی و فرە حیزبی ئەگەرچی لە کۆمەلگا دیموکراتیکەکان نیشانەی پەرە و گەشەی دێموکراسی بوو بەڵام لە کۆمەلگای نەریتی کوردستان کە لە حاڵی شەر بۆ دەستەبەر کردنی مافەکانی بوو، خەسار و مووسیبەتێکی گەورە بوو، بە هۆی ئەوەکە کورد پێویستی بە یەکگرتووی و رێککەوتن هەبوو بۆ بوون بە هێز و پەیدا کردنی وزە و هێزی بەرخۆدان، بەڵام سەرهەڵدانی سیستمی دوو حیزبی لە شەقامی سیاسی کورد بە مانای لێکدابران و لێکترازانی ناو ماڵی کوردی بوو، ئەو رەوتە هەتا ئەو کاتەی کورد لە شاخ بوو رەنگە کێشەی خوڵقاندبێت بەڵام کێشەکە زۆر قوڵ و کارتێکەر نەبووبێت، بەڵام کاتێک لەپاش هێرشی یەکەمی هاوپەیمانان بەسەر سەدام حوسێن لە ١٩٩٠ و سەرهەڵدانی راپەرینی جەماوەری و ئازاد بوونی بەشیکی زۆر لە کوردستان کە بە هۆی پشتیوانی هاوپەیمانان کە لەسەر پێشنیاری جان مەیجەر سەرۆک وەزیرانی ئەو سەردەمی بریتانیا مەداری ٣٦ دەرجە داندرا و کورد بوو بە خاوەنی هەرێمێکی دەفاکتۆ، کێشە و قەیرانەکان قوڵتر بوونەوە، بە تایبەتی کە بەرەبەرەش پارتی کریکارانی کوردستان

بەیەکجاری لە سوریارا رووی کردە قەندیل و وەک هێزیکی سەهەم کاری کردە سەر سیاسەت لە ناو ژێئۆپۆلەتیکی هەریمی کوردستان، رەوتی رووداوەکان شەقامی سیاسی کوردی گەیاندە سەر لێواری قەڵش و کەلەنەک کە لەلایەک پارتی دێموکرات و تورکیە و لەلایەک یەکیتی نیشتیمانی، پارتی کرێکاران و کۆماری ئیسلامی قەراریان گرتبوو، ساڵەکانی سەرەتایی دەیەی نەو ساڵەکانی حەول و کۆششی یەکێتی نیشتیمانی بوو بە پشتیوانی ئێران و پشتیوانی ناراستەوخۆی پارتی کریکاران کە لەگەڵ پارتی دێموکرات لە کێشە و ململانی دا بوو، بە پێرەی هەژمەنی و دەسەڵاتی خۆی لە هەرێمی کوردستان و سەپاندنی نەزمەکی هیرارشیک لە چوراچێوەی پارادایمی سوباتی هەژمەنەکدا، بە جۆرەک کە خۆی هێزی هەژمەن و نەزم دەر بە شەقامی سیاسی و کۆمەڵایەتی کۆمەڵگای کوردی بێت، بەڵام لە بەرابەردا پارتی دێموکرات بە پشتیوانی نیزامی سەددام حوسەین توانی پێش بگرێت بە پێکهاتنی ئەو جۆرە نەزم و ئەو سیستمە ، بەیە لە درێژەدا رەوتی دەخەکە جۆرەکی لە هاتەوە کە هەم یەکێتی نیشتیمانی و هەم پارت دێموکرات بوونی لایەنی بەرامبەریان قەبوڵ کرد و بەم شیوەیە سیستمی هاوسەنگی هێز و دەسەڵات هاتە ئاراوە، ئەو رەوتە هەتا بوونی مەرحوم جەلال تاڵەبانی وەک کەسایەتەکی کاریزماتیک و دەست روویشتووی ناو یەکێتی نیشتیمانی بەردەوام بوو، بەڵام رەوتی ئاڵۆگۆرەکان کە بەسەر هەڵدانی گۆران و دابران لە ناو ماڵەی یەکێتیدا هاتە قۆناغەکی تازەوە، بە تایبەت لە ئاخرین هەڵبژاردنی پارلەمانی کە گۆران وەک هێزی دووهەم جێگای یەکێتی نیشتیمانی گرتەوە، رەوتەک پەیدا بوو کە ئارام ئارام پارتی دێموکرات بە تەمایە وەک هێزی یەکەم و هەژمەن لە کوردستان ببێتە مەرجعی نەزم دەر بە شەقامی سیاسی هەرێم، بەیە لە تەنیشت راکێشانی کەسانی سەر بە یەکێتی نیشتیمانی و بزووتنەوەی گۆران بۆ ناو پارتی و لەژێر ناوی سەنگەر گواستنەوە بە پارە و پۆست و مەقام و داخستنی پارلەمان، رەوتەکی هینایە ئاراوە کە شیمانەی ئەوەی لە دەکرێت حەولەک بێت بە پیکهێنانی سیستم و نەزمی سوباتی هەژمەنیک لە هەرێم بە جۆرەک کە پارتی لە پەیوەندەکی هیرارشیک بنیادنەری نەزمەک بێت کە خۆی وەک تاکە هێزی هەژمەنی کوردستان لە پەیوەندی هیرارشیکدا لەگەڵ هێزەکانی تردا پەیوەندی هەبێت، واتە لە سەرووی قووچکەی دەسەڵات وەک تاکە هێزی خاوەن دەسەڵات و هەژمەن دابنیشیت و هێزەکانی تر لە خواری ئەو قەرار بگرن.

ئاساییە لەوەها دەخەکدا یەکێتی نیشتیمانی وەک هێزیکی خاوەن هەژمەنی لەناو زەینی لایەنگرانیدا دژ کردەوە نیشان بدات و حەول

بەدات کە پێش بگرێت بە هەژمەن بوونی پارتی دیموکرات و لە مەیدان بەدەر کردنی یەکێتی نیشتیمانی.

بە کورتی ئەگەر بمەوێت بڵێم کە ئەو ڕووداوانەی هەرێمی کوردستانی گەیاندە ئێرە چی بوون، دەتوانم بڵێم کە بەردەوامی کەلێن خستنە ناو ماڵی کورد بە شێوەی دابەش کردنی پۆستی سیاسی، داهاتی ئابووری و جوغرافیای دەسەڵاتی لە غیابی هەرجۆرە حەولێک بۆ ڕێکخستن و یەکگرتنەوەی زەینی کوردی لە هەناوی تاکی کوردیدا لە تەنیشت حەولی پارتی دەموکرات بۆ گەیشتن بە کووچکەی دەسەڵاتی هەرێم، بوون بە تاکە هێزی هەژمەن و سەپەس دانان لە قەیرانەکانی سیاسی و ئابووری هەرێمی کوردستان کە بە گومان بەرهەمی سیستمی ئیداری و سیاسی پێکهاتوو بە عەقڵیتی شاخ، گرینگترین هۆکار بوون کە هەریمی کوردستانی گەیاندە ئەو قۆناغە.